

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.76>

УДК 339.92:330.341:004.03.4.8.9

О. В. Булкот,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-1459>

Є. І. Демиденко,

*магістр економіки,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-6250-7431>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

O. Bulkot,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of International Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Y. Demydenko,

Master of Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv

DIGITALISATION AS A KEY DETERMINANT OF THE TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL BUSINESS ENVIRONMENT

У статті розкрито особливості прояву процесів цифровізації у сфері міжнародного бізнесу. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій, компанії, які прагнуть зайняти лідируючі позиції на міжнародному ринку, змушені адаптуватися до нових реалій, цифровізація відкриває нові можливості для них. Було визначено, що під цифровізацією слід розуміти усі соціально-економічні процеси, в основу яких покладено використання цифрових технологій. Встановлено, що вплив цифровізації на міжнародний бізнес має декілька проявів, зокрема його можна трактувати як: якісну зміну технологічної основи і організаційної структури міжнародного бізнесу та зростання частки галузей економіки, в яких використовуються цифрові технології. Було визначено основні рушії цифровізації у міжнародному бізнесі. Розглянуто стратегічні детермінанти розвитку міжнародного бізнесу в умовах цифровізації та основні цифрові інструменти, які для цього використовуються.

The article reveals the peculiarities of digitalisation processes in the field of international business. In the context of globalisation and rapid technological development, companies seeking to take a leading position in the international market are forced to adapt to the new realities, and digitalisation opens up new opportunities for them. The purpose of the article is to study the process of digitalisation as a determining factor in the development of international business. The following methods were used: logical method, grouping method, system analysis method, graphical methods. It is highlighted that a digitalisation should be considered as all socio-economic processes based on the use of digital technologies. It is shown that the impact of digitalisation on international business has several manifestations and can be interpreted as: a qualitative change in the technological basis and the organisational structure of international business, and as an increase in the share of economic sectors in which digital technologies are used. It is proved that the impact of digitalisation on international business is important and far-reaching, since it causes

significant changes in the development strategies of the companies. Digitalisation means the integration of digital technologies, business processes and strategies into various aspects of a company's activities. The key drivers of digitalisation in international business have been identified. The development of international business in the context of digitalisation is influenced by various strategic determinants that shape the way companies operate, compete and succeed in the international market (technological infrastructure, digital strategy, customer-oriented approach, management decision-making based on BigData, cooperation and partnership, organisational flexibility and adaptability, legal regulation). The main digital tools used for this purpose are considered (artificial intelligence, cloud technologies, data analytics, autonomous robots, human-machine interface, Internet of Things, additive manufacturing).

Ключові слова: *цифровізація, міжнародний бізнес, транснаціональна корпорація, економічне середовище, інвестиційна стратегія, трансформація.*

Keywords: *digitalisation, international business, transnational corporation, economic environment, investment strategy, transformation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність дослідження проблеми цифровізації міжнародного бізнесу визначається тим, що сьогодні постійно зростає число галузей, в яких використовуються цифрові технології, що проникають в усі сфери суспільства та бізнесу, тим самим докорінно змінюючи технологічний уклад економічних взаємодій. Як результат – окремі сфери діяльності під впливом цифрових технологій сьогодні повністю модифіковані. Цифровізація світової економіки вплинула в тому числі і на зміну міжнародної інвестиційної діяльності компаній, які почали широко залучати новітні технології, такі як штучний

інтелект, нейромежі, промисловий Інтернет, аналітику даних, хмарні технології та інші цифрові інновації, що створює нові можливості для міжнародного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання цифровізації міжнародних економічних відносин досліджувались у працях багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема: К. Бейфут, К. Вільямс, В. Джолліфф, Д. Кертис, К. В. Ковтонюк, Н. В. Проскурніна, К. О. Січкаренко, Н. Є. Скоробогатова, К. В. Тимошенко, А.Тофлер, Д. Шалмо та інших. Так, К. В. Ковтонюк та К. О.Січкаренко досліджували особливості цифровізації міжнародного бізнесу. Праці Н. В. Проскурніна, К. В. Тимошенко присвячені стратегічним детермінантам розвитку міжнародного бізнесу в умовах цифровізації. Н. Є. Скоробогатова досліджувала особливості суспільного розвитку в контексті Індустрії 4.0. Не зважаючи на досить значне охоплення тематики досліджень та публікацій щодо різних аспектів цифровізації економіки, питання впливу цифровізації на трансформацію середовища міжнародного бізнесу та інвестиційні стратегії транснаціональних корпорацій (ТНК) розкрито недостатньо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення та характеристика факторів впливу цифровізації на трансформацію середовища міжнародного бізнесу та зміну інвестиційної поведінки транснаціональних корпорацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація міжнародного бізнесу на сьогодні стала однією з ключових тенденцій, яка його змінює у коротко- і довготривалому періоді. Вплив цифровізації на міжнародний бізнес стає настільки значущим, що сьогодні її порівнюють з промисловою революцією [11, с. 95]. Цифровізація створює віртуальне середовище за рахунок формування нових методів відносин та взаємодій між усіма його учасниками, змінює існуючі і створює нові парадигми відносин між учасниками зовнішньоекономічної діяльності, відкриває нові

можливості для створення доданої вартості [5, с. 389]. Важливо наголосити, що для України цифрова економіка набуває великого значення та дозволить їй зайняти конкурентоспроможне місце серед розвинутих економік світових держав [2, с. 298].

Швидкий розвиток цифрової економіки, який часто називають Четвертою промисловою революцією, змінює суспільні та економічні ландшафти в усьому світі [9, с. 334]. Цифровізацію міжнародного бізнесу можна розглядати з точки зору декількох категорій (рис. 1). Слід відмітити, що вплив цифровізації на міжнародний бізнес є важливим і далекосяжним, оскільки під її дією відбуваються значні зміни у стратегіях розвитку компаній. Цифровізація означає інтеграцію цифрових технологій, бізнес-процесів та стратегій у різні аспекти діяльності компанії.

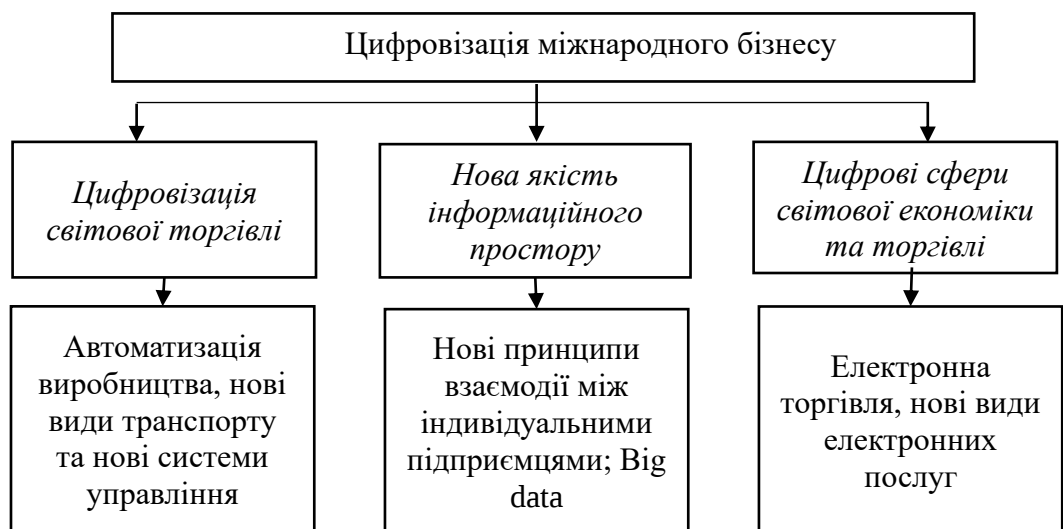

Рис. 1. Структура процесу цифровізації міжнародного бізнесу

Джерело: складено авторами на основі [4, с. 31]

Основні фактори цифровізації у міжнародному бізнесі стосуються чинників та сил, які спонукають до запровадження й інтеграції цифрових технологій та практик у різних секторах міжнародного бізнесу (рис. 2).

Ці фактори формують спосіб діяльності та моделі взаємодій компаній, впливають на їх поведінку на ринку товарів та послуг і очікування споживачів, змінюють ландшафт міжнародного бізнесу. Розуміння цих рушіїв має важливе значення для компаній, що дає їм змогу

орієнтуватися у тих можливостях та проблемах, що пов'язані з цифровізацією економіки. Наведені фактори цифровізації міжнародного бізнесу взаємопов'язані і підсилюють один одного. Науково-технологічний прогрес формує нову парадигму поведінки і очікувань споживачів, а зміна їх поведінки у свою чергу стимулює попит на технологічні інновації.

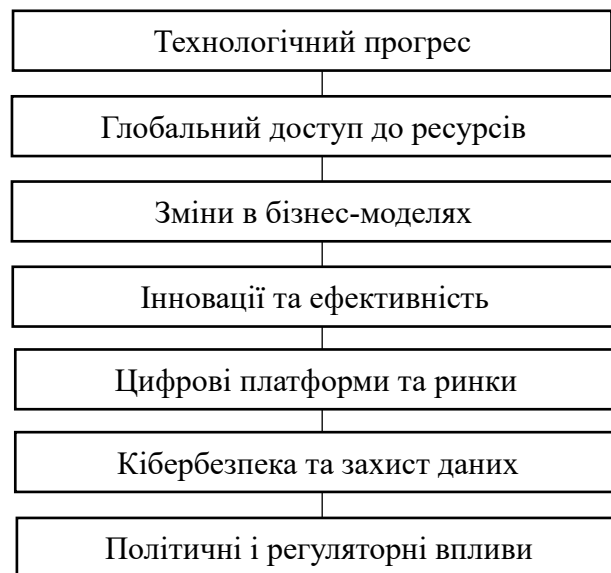

Рис. 2. Рушії цифровізації у міжнародному бізнесі

Джерело: складено авторами на основі [3]

Розширення цифрової екосистеми і глобальна інтеграція створюють сприятливе підґрунтя для зміцнення цих факторів – формування можливостей розвитку та формування майбутнього міжнародного бізнесу. Компанії, визнаючи і розуміючи ці фактори, можуть застосувати цифрові технології для покращення конкурентоспроможності товарів та послуг, розширення ринку, підвищення ефективності діяльності [1, с. 30].

Однак розвиток цифровізація пов'язаний із великою кількістю загроз та викликів. Одним із більш суттєвих викликів є питання безпеки даних. У світі, де інформація стає найціннішим ресурсом, компанії повинні бути готовими до загроз, пов'язаних з кібератаками та витоком даних. У сфері міжнародного бізнесу це питання стає ще більш актуальним, оскільки компанії працюють із великою кількістю даних, що містять конфіденційну

інформацію. Інвестування в систему забезпечення кібербезпеки та навчання співробітників стає необхідною умовою для забезпечення стабільного функціонування міжнародного бізнесу.

На розвиток міжнародного бізнесу в умовах цифровізації мають вплив різні стратегічні детермінанти, що формують передумови діяльності суб'єктів бізнесу (як компанії господарюють, конкурують та досягають успіху на міжнародному ринку). Саме вони відіграють основну роль у стимулюванні впровадження інструментів цифрової трансформації і формуванні стратегічних рішень міжнародного бізнесу (рис. 3). Основним фактором цифровізації міжнародного бізнесу є надійна технологічна інфраструктура, яка включає доступ до швидкісного Інтернету, центрів обробки даних, можливості хмарних обчислень, передові мережі зв'язку. Компаніям потрібно інвестувати в модернізацію і підтримку власної технологічної інфраструктури для підтримки цифрових операцій.

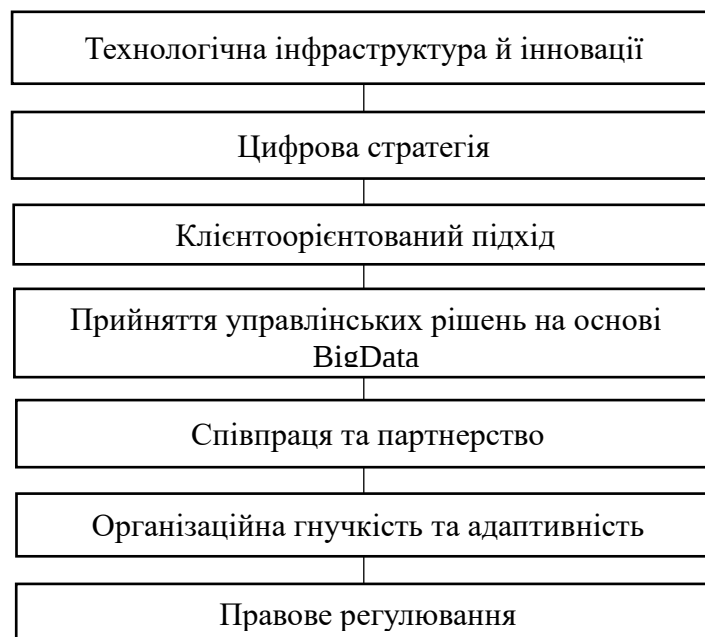

Рис. 3. Стратегічні детермінанти розвитку міжнародного бізнесу в умовах цифровізації

Джерело: складено авторами на основі [3]

Наявність цифрової стратегії і бачення є важливими для міжнародних компаній, оскільки допомагають їм ефективно орієнтуватися

в цифровому ландшафті. Цифрова стратегія передбачає визначення мети, цільових ринків, узгодження цифрових ініціатив компанії із загальними її бізнес-цілями. Компанії повинні розробити та впровадити комплексні цифрові стратегії, які включають управління ланцюгами поставок, електронну комерцію, цифровий маркетинг, взаємодію з клієнтами, аналітику даних.

Співпраця і партнерство є необхідними для успіху в епоху цифровізації. Компанії повинні використовувати партнерські взаємовідносини із постачальниками цифрових технологій, цифровими платформами, галузевими експертами з метою отримання доступу до необхідних ресурсів, розширення охоплення і прискорення інноваційних проектів [6, с. 9]. Стратегічні альянси і співпраця в цифрових екосистемах надають можливість компаніям отримувати доступ до нових ринків, можливості до обміну досвідом.

В результаті цифровізації конкурентна та стратегічна ініціатива на ринку перейшла до клієнтів, зробивши їхні потреби, уподобання та досвід ключовими для успіху бізнесу. Компанії мають впроваджувати клієнтоорієнтований підхід для забезпечення персоналізованого досвіду. Сьогодні клієнти очікують швидкого та зручного обслуговування, і компанії, що можуть це забезпечити, мають значну конкурентну перевагу. Використання цифрових каналів комунікації, таких як соціальні мережі, чат-боти та мобільні додатки, дозволяє компаніям бути завжди на зв'язку зі своїми клієнтами, швидко відповідати на їхні запити та забезпечувати персоналізований сервіс. Крім того, цифрові технології дозволяють аналізувати структуру зворотного зв'язку від клієнтів у режимі реального часу, що допомагає вдосконалювати продукти та послуги відповідно до їхніх потреб.

Цифровізація у міжнародному бізнесі вимагає організаційної гнучкості і адаптивності для того, щоб реагувати на швидкий науково-технологічний прогрес та динаміку ринку. Компаніям слід розвивати

культуру інновацій і використовувати гнучкість у своїй діяльності (заохочення навчання протягом життя і підвищення кваліфікації працівників, запровадження гнучких методологій).

Також на цифровізацію в міжнародному бізнесі впливає нормативно-правове регулювання. Компанії мають керуватися різними правилами, що пов'язані із різними аспектами використання цифрових технологій, наприклад, захистом персональних даних, охороною прав на інтелектуальну власність, захистом споживачів, транскордонною передачею даних, кібербезпекою.

Крім того, важливо відзначити вплив цифровізації на трудові ресурси. Впровадження нових технологій змінює вимоги до кваліфікації працівників. Компанії потребують фахівців із новими інноваційними навичками, що часто вимагає адаптації існуючих працівників або залучення нових кадрів. Це підвищує конкуренцію на ринку праці та може призвести до певних соціальних викликів.

Сучасна цифрова економіка, в якій управління взаємодією віртуального та реального блоку операційних процесів забезпечують кіберфізичні системи, використовується не лише із метою оптимізації виробничої структури та програми транснаціональних компаній, але й для оптимізації життєвого циклу товарів та послуг на якісно новому технологічному рівні. Тому сьогодні цифровізація міжнародного бізнесу розглядається як модель і стратегія міжнародного інноваційного розвитку, яка забезпечує не лише якісно новий рівень управління сучасною компанією, але й позитивно впливає на реалізацію її інвестиційної діяльності, підвищуючи інвестиційну привабливість транснаціональної корпорації на ринку товарів та послуг.

Пандемія 2020 р. спричинила кардинальну переорієнтацію структурних трендів міжнародної інвестиційної діяльності ТНК в сторону діджитал - орієнтованих секторів економіки, штучного інтелекту та нейромереж. Через поширення пандемії COVID-19 та запровадження

карантинних заходів по всьому світу величезна кількість людей почала працювати віддалено, використовуючи для цього різноманітні сервіси відео-конференцій та месенджери [8, с. 592]. Це істотно підвищило попит на використання спеціального програмного забезпечення (Microsoft Teams, Skype, Zoom, Cisco Webex) та спричинило значне зростання трафіку для усіх видів цифрового зв'язку. Відповідно, така ситуація позитивно вплинула, насамперед, на діяльність цифрових ТНК, таких як Amazon, Alibaba, Google, Microsoft, Apple, Facebook. Адже поширення масового використання різних цифрових платформ стимулювало розвиток можливостей хмарних технологій, які використовуються для зберігання та аналізу даних і підвищує попит на оренду цих сервісів від технологічних ТНК.

Ті зміни, які пандемія COVID-19 внесла в структуру суспільно-економічних відносин, правил ведення бізнесу, мали безпрецедентний характер та позначилися на діяльності міжнародних компаній [8, с. 592]. Пандемія спричинила перехід в онлайн – формат роботи значної кількості операторів ринку світової торгівлі товарами і послугами. Попит на онлайн - послуги спровокували підвищення капіталізації цифрових ТНК. При цьому слід очікувати кардинальних змін моделей споживання, формування інноваційно специфічних вимог зі сторони цільових аудиторій, перебудови освітніх та наукових процесів в дистанційні формати організації діяльності. Адже завдяки пандемії пришвидшився перехід розвинених країн від Індустрії 4.0, яка передбачає автоматизацію, до Індустрії 5.0, тобто підвищення синергії між людьми та автономними машинами.

В таких умовах інвестиційна діяльність ТНК зазнала трансформації, яка полягає у зміні системи її управління шляхом перегляду інвестиційної стратегії, моделей, операцій, продуктів, маркетингового підходу і цілей, що забезпечується широким використанням можливостей цифрових технологій. Інвестиційна стратегія ТНК в умовах цифровізації спрямована

на прискорення процесів генерування доходів та підвищення ефективності бізнесу в цілому [7, с. 8].

Стратегічна мета інвестиційної діяльності ТНК в умовах цифровізації полягає у стабільному перевищенні доходів від інвестування над витратами, що забезпечується використанням цифрових технологій. Інвестиційна діяльність ТНК в умовах цифровізації дозволяє вирішити наступні завдання (рис. 4).

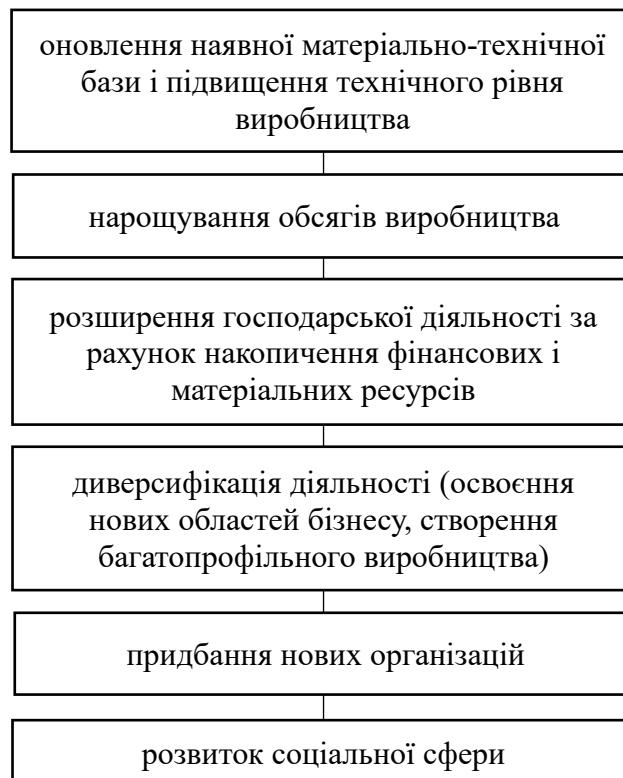

Рис. 4. Завдання інвестиційної діяльності ТНК в умовах цифровізації

Джерело: складено авторами на основі [10]

ТНК при адаптації інвестиційної діяльності до умов цифрової економіки використовують передові цифрові технології.

Штучний інтелект та нейромережі – це програмне забезпечення, яке використовується для моделювання людського інтелекту в машинах задля виконання ним складних завдань без втручання людини. Сфера використання сьогодні штучного інтелекту досить багатогранна:

- оцінювання даних в медицині та постановка правильного діагнозу;

- телемедицина;
- аналіз і прогнозування поведінки споживачів в електронній комерції (на основі структури запитів на інформацію);
- оцінювання кредитоспроможності клієнтів банків;
- сільське господарство (моніторинг стану рослин та тварин, автоматизовані системи збирання врожаю);
- генерація контенту (музика, тексти, зображення).

Аналіз великих даних (Dig Data) використовується для виявлення закономірностей, тенденцій і асоціацій, особливо по відношенню до поведінки людини та її взаємодій [6, с. 11]. Використовується практично в усіх сферах діяльності:

- охорона здоров'я (оцінка лікарських засобів, аналіз електронних медичних записів, моніторинг пацієнтів в реальному часі);
- виробництво (відстеження якості і дефектів продукції);
- маркетинг (аналіз споживчої поведінки, персоналізовані маркетингові кампанії, оптимізація цінової політики);
- страхування (актуарні розрахунки);
- фінансові послуги (виявлення шахрайства, аналіз ризиків, кредитний скоринг);
- сільське господарство (аналіз кліматичних умов, моніторинг та прогнозування врожаю).

Компанії, які можуть ефективно збирати, аналізувати й використовувати дані, отримують конкурентну перевагу, оскільки використовуючи аналітику даних, суб'єкти бізнесу можуть оптимізувати бізнес-процеси, персоналізувати маркетингові стратегії, визначати тенденції і приймати обґрунтовані стратегічні рішення в міжнародному бізнесу [3, с. 73].

ТНК, використовуючи аналітику великих даних, отримують вигоду від розширеного планування і контролю в реальному часі. Наприклад, широке використання Big Data допомагає у внутрішній та зовнішній

комунікації і організації ТНК між її філіями, структурними підрозділами та материнською компанією. «Великі дані» є основою штучного інтелекту, оскільки завдяки машинному навчанню вони використовуються для навчання на помилках та успіхах, що вкрай важливо для експоненціального вдосконалення технології штучного інтелекту.

Правильне використання аналітики великих даних може допомогти ТНК краще реагувати на запити споживачів та забезпечити більшу точність прогнозування. Також вони можуть допомогти з меншими затратами визначати вузькі продукти. Використання великих даних дозволяє швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі компанії та швидко адаптуватися до них.

Технологія хмарних обчислень передбачає постачання джерел даних на обчислювальні прилади користувачів за вимогою, через мережу віддалених серверів, які розміщені в Інтернеті. Хмарні обчислення використовуються при заміні на місцях центрів обробки даних, надання інфраструктури, цифрових платформ чи програмного забезпечення. Використання хмарних технологій дозволяє компаніям підвищити свою цифрову стійкість і безперервність бізнес-процесів.

Автономні роботи – це компоненти та системи, які взаємодіють один з одним чи з людиною. Сьогодні автономні роботи використовуються у:

- сільському господарстві (роботи для прополювання, обприскування, збирання плодів);
- у медицині (виконання певних хірургічних операцій);
- у сфері логістики (роботи-комірники на складах);
- безпілотні автономні транспортні засоби;
- промислові роботи.

Інтерфейс «людина-машина» – це розширені компоненти чи методи, які допомагають людині взаємодіяти з машинами, наприклад, технології віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR). Сьогодні ці технології використовуються у сфері управління запасами, технічному

обслуговуванні обладнання, інструктажі персоналу, дизайні та інженерному нагляді, навчання медичних працівників.

Інтернет речей – це мережа приладів, які взаємодіють один з одним та з більш централізованими контролерами через мережу Інтернет для обміну даними. Інтернет речей використовується для створення розумної мережі, прогнозного обслуговування, підключення і моніторингу віддалених ресурсів, обміну знаннями на заводах [3, с. 75].

Адитивне виробництво (3D printing) – це створення тривимірного об'єкта за допомогою цифрового 3D-макету шляхом друку на 3D принтері. Адитивне виробництво використовується для прототипування, заміни деталей, виробництва протезів в медицині.

Цифровізація має важливі наслідки для організації міжнародної економічної діяльності компаній, наприклад, вдосконалений аналіз даних і моніторинг ринку в режимі реального часу, можливість автоматизувати навчання в приймаючій країні, формування нових типів зобов'язань (наприклад, зобов'язання щодо інтеграції в цифрову екосистему). Транснаціональні компанії за допомогою цифрових технологій отримали можливість здійснювати більш точну та швидку аналітику ринків, що дозволяє їм приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестицій. Наприклад, аналіз великих обсягів даних допомагає виявляти нові можливості для розвитку бізнесу та зрозуміти потреби ринку.

Оскільки цифрові технології проникають майже в усі сектори економічної системи, ТНК стикаються зі зростаючим конкурентним тиском зі сторони новостворених цифрових технологій і змушені здійснювати перехід не лише до нових ціннісних пропозицій, але й до вдосконалення існуючих на даний час бізнес-процесів. Завдяки цифровій інфраструктурі витрати на пошук і транзакції між віддаленими філіями зменшуються. Дедалі більша кількість компаній залучається до міжнародного бізнесу для обслуговування нішевих, але глобальних ринків без необхідності досягати

економії, пов'язаної із мінімальним ефективним масштабом, що колись було обов'язковим.

Кожна компанія визначає для себе свій рівень необхідних інвестиційних ресурсів у розвиток цифрових технологій залежно від бачення основних вигод і переваг цифрових технологій для поточної моделі бізнесу. Промислові підприємства витрачають значну кількість коштів на впровадження технологій, проекти з цифровізації оцінюються в мільйони доларів. Основним завданням впровадження цифрових технологій є не лише підвищення ефективності контролю внутрішнього виробничого середовища, але й пошук джерел для вдосконалення наявних продуктів і послуг, а також забезпечення ефективної інноваційної діяльності на підприємстві.

Для залучення інвестиційних ресурсів в галузь цифрових технологій необхідне формування цифрового мислення у співробітників і керівників компанії. Цей напрям охоплює не лише формування індивідуальних цифрових компетенцій, але й управління процесами та кросфункціональну взаємодію, яка спрямована на підтримку і розвиток творчих здібностей людини та підвищення мотивації для участі в організації процесів впровадження інформаційних технологій [7, с. 4].

Наступним важливим компонентом стратегії цифровізації компанії є програмне забезпечення та відповідна цифрова інфраструктура, що забезпечує найбільш актуальні для нього рішення, які ухвалюються і перевіряються ринком. Розвиток цифрової інфраструктури є важливою стратегією трансформації бізнес-процесів, оскільки він створює певні результативні умови для здійснення основних трудових функцій співробітників. Ці технології, зокрема в моменти кризи дають змогу зберігати рівень конкурентоспроможності та забезпечувати потрібний рівень послуг і промислової безпеки для обслуговування виробничого середовища.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Таким чином, слід відмітити, що цифровізація сьогодні стала незамінним інструментом для міжнародного бізнесу, відкриваючи нові горизонти та можливості для зростання діяльності компаній. Цифровізація змінює спосіб ведення бізнесу, роблячи його більш ефективним, гнучким та орієнтованим на клієнта. Завдяки використанню цифрових технологій, таких як штучний інтелект, нейромережі, промисловий Інтернет, аналітика даних, хмарні технології компанії можуть автоматизувати процеси, покращувати взаємодію з клієнтами та швидко адаптуватися до змін на ринку. Однак для успішної цифровізації компанії потрібно окреслити та впровадити стратегічний підхід, інвестувати у технології та розвивати цифрову культуру. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у здійсненні поглибленого дослідження основних напрямів цифровізації міжнародної діяльності компаній.

Література

1. Ковтонюк К.В. Цифровізація світової економіки як фактор економічного зростання. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Випуск 27 (1). С. 29-33.
2. Онешко С., Кустовська О., Яциковський Б., Пашук Л., Булкот О., Чинчик А.. Цифрова трансформація публічного управління регіональною економікою України в умовах пандемії COVID-19: іноземний досвід, українські реалії. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. № 3(44). С.298–307.
3. Проскурніна Н. В., Тимошенко К. В. Стратегічні детермінанти розвитку міжнародної економічної діяльності в умовах цифровізації. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 1. С. 72 – 77.

4. Січкаренко К.О. Цифровізація як фактор змін у міжнародних економічних відносинах. Приазовський економічний вісник. 2018. Випуск 3(08). С. 30–34.
5. Скоробогатова Н.Є. Концептуальні засади формування сталого розвитку суспільства в контексті Індустрії 4.0. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2019. № 16. С. 388-400.
6. Barefoot K., Curtis D., Jolliff W., Nicholson J. R., Omohundro R. Defining and Measuring the Digital Economy. Working Paper. 2018. № 3(15). 24 p.
7. Ietto-Gillies G. Digitalization and the Transnational Corporations. Birkbeck, University of London. 2020. № 45. 18 p.
8. Sarfraz Z., Sarfraz A., Iftikar H.M., Akhund R. Is COVID-19 pushing us to the Fifth Industrial Revolution (Society 5.0)? Pakistan Journal of Medical Sciences. 2021. № 37(2). pp. 591–594.
9. Stender S., Bulkot O., Iastremska O., Saienko V., Pereguda Y. Digital transformation of the national economy of Ukraine: challenges and opportunities. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2024. № 2(55). pp. 333–345.
10. Shalmo D., Williams C., Boardman, L. Digital transformation of bussines models – best practice, enablers and roadmap. International Journal of Innovation Management. 2017. Vol. 21(08). pp. 1–17.
11. Toffler A. Powershift: Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. New York, Bantam Books. 1990. 512 p

References

1. Kovtoniuk, K.V. (2017), “Digitalisation of the world economy as a factor of economic growth”, *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 27 (1), pp. 29-33.
2. Oneshko, S., Kustovska, O., Yatskovskyy, B., Pashchuk, L., Bulkot, O. and Chynchyk, A. (2022), “Digital transformation of public management of ukraine’s regional economy in the context of the COVID-19 pandemic: foreign

experience, ukrainian realities”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(44), pp. 298–307.

3. Proskurnina, N. V. and Tymoshenko, K. V. (2024), “Strategic determinants of the development of international economic activity in the conditions of digitalization”, *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 9(1), pp. 72 – 77.

4. Sichkarenko, K. O. (2018), “Digitalisation as a factor of change in international economic relations”, *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 3(08), pp. 30-34.

5. Skorobohatova, N. I. (2019), “Conceptual bases of formation of sustainable development of society in the context of Industry 4.0.”, *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, vol. 16, pp. 388-400.

6. Barefoot, K., Curtis, D., Jolliff, W., Nicholson, J. and Omohundro, R. (2018), *Defining and Measuring the Digital Economy. Working Paper*, vol. 3(15). 24 p.

7. Ietto-Gillies, G., (2020), “Digitalisation and the Transnational Corporations”, *Birkbeck, University of London*, vol. 45, 18 p.

8. Sarfraz, Z., Sarfraz, A., Iftikar, H. and Akhund, R. (2021), “Is COVID-19 pushing us towards the Fifth Industrial Revolution (Society 5.0)?”, *Pakistan Journal of Medical Sciences*, vol. 37(2), pp. 591-594.

9. Stender, S., Bulkot, O., Iastremska, O., Saienko, V. and Pereguda, Y. (2024), “Digital transformation of the national economy of Ukraine: challenges and opportunities”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2(55), pp. 333–345.

10. Shalmo, D., Williams, C. and Boardman, L. (2017), “Digital transformation of business models - best practice, enablers and roadmap”, *International Journal of Innovation Management*, vol. 21(08), pp. 1-17.

11. Toffler, A. (1990), *Powershift: Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century*, Bantam Books, New York, USA.

Стаття надійшла до редакції 23.07.2024 р.